

ŽEMAITIJA

visuomenės bepartyvis laikraštis.

Išieina sekmadieniais ir ketvirtadieniais.

Prenumeratos kaina vienam mėnesiui:
Rasenių miesto ūmėjams—1 rb. 50 k.
Visiems kitiems „ „ 1 rb. 80 k.

Redakcijos adresas:
Raseiniai, Senatorių gatvė № 21.

Skelbimų kaina:
Petito eilutei arba jos vietai ant pirmo puslapio—75 k.
ant antro 50 k.

№ 16.

Raseiniai, ketvirtadienis, balandžio m. 24 d. 1919 m.

Metai I.

REDAKCIJA

laikraščio „Žemaitija“

primena tiems gerb. skaitytojams, kurie užsisakė mūsų laikraštį tik vienam mėnesiui, kad jau laikas prisiųsti prenumeratą už sekantį mėnesį, nes kitokiu būdu gali ivykt pertrauka laikraščio siuntinėjime.

Telegramos.

3. IV. (LTB).

Pasak «Reuterio» pranešimo, čia paskelbtas tautų sąjungos statutas. Jame tarp kitko pasakyta:

Prisilaikiant šio statuto, bus įsteigta tautų sąjunga, kad užtikrinus tarp tautų santaiką ir palaikius taiką. Tautų sąjunga apims: visas kariaujančias valstybes, kurios išvardintos prie statuto pridėtame rašte: visas neutralias valstybes, kurios ten pat išvardintos; toliau ateityje kiekvieną kraštą su sava vyriausybe, kuri sutiks priimti į sąjungos narius du trečdaliu jau esančių sąjungoje valstybių. Sąjunga veiks per seimą iš ne daugiau, kaip trijų atstovų nuo kiekvienos dalyvaujančių sąjungoje valstybių, kuriame kiekviena dalyvaujanti valstybė turės tačiau tik vieną balsą, ir per tarybą į kurią iš pradžios įeis po vieną penkių didžiųjų valstybių atstovą ir po vieną keturių kitų valstybių. Šią tarybą rinks laikas nuo laiko seimas. Dalyvaujančios valstybės apsiima:

- 1) sumažinti savo apsiginklavimą;
- 2) pranešti nieko nepaslepiant viena kitai apie savo dabartinį karo apsiginklavimą ir apie savo jūrininkų ir kariuomenės programą;
- 3) gerbti viena kitos kraštą ir politikos nepriklausomybę ir užtikrinti nuo visokių svetimų antpuikių, t. y. pavesti visus tarptautinius kivičius arba trečiųjų teismui, arba ištirti tarybai, ir jokių būdu nepradėti karo, ligi nepraeis trys mėnesiai po teismo nusprendimo, arba neįvyks visų nusprendimas, ir tada dar nepradėti karo su valstybe, kuri tą nusprendimą priima;

- 4) valstybę, kuri sulaužys padarytą sutartį, skaityti kaip pradėjusią karą su tautų sąjunga, nutraukti su ja visus ekonominius ir kitus santykius ir leisti pereiti per savo kraštą tų valstybių kariuomenėms, kurios tautų sąjungos vardu statys ginkluotą pajėgą. Tarybos užduotys—rekomenduoti, koks turi būti tų kariuomenių skaičius, kurias turi sudaryti įvairiais vyriausybės; tačiau reikalingas ir vyriausybės pritarimas;

5) nesvarstyti jokios rišančios sutarties, kol ji nebus pranešta tautų sąjungai, kuri ją vėliau paskelbs;

6) pripažinti seimui teisę persvarstyti sutartis ir pritarti tokioms tarptautinėms sąlygoms, kurios nevisiškai sutinka su dabarties reikalavimais;

7) nežitūrėti į jokią, kaipo rišančią pareigą, kuri nevisiškai sutinka su sutarčia;

Valstybė, kuri laužo savo pasižadėjimus, turi būti Tarybos pašalinta iš tautų sąjungos. Sutartis neličia tokių tarptautinių reikalavimų, kurie, kaip trečiųjų sutartys, arba susitarimai tarp atskirų kraštų panašiai Monroe dėsni, turi uždavinį patikrinti ir palaikyti taiką. Buvusios vokiečių kolonijos ir turkų vaistybės kraštai civilizacijos naudai bus valdomi tam išrinktu valstybių, kaipo tautos sąjungos įgaliotais, kuri savo laiku turės visuotiną vyriausią priežiūrą. Valstybės nariai ima ant savęs tam tikrą atsakomybę už darbo sąlygas, apsiėmimą su gyventojais, mergaičių prekybą, ginklų prekybą su necivilizuotais arba pusia civiliziuotais arba pusiau civiliziuotais kraštais, pervežimo ir prekybos santykius, viešas sveikatos įstaigas ir raudonojo kryžiaus sąjungas. Tautų sąjunga bus pripažinta kaipo centralis organas, kurio uždaviniu yra lygiai tvarkyti ir palaikyti visokį visuomenės tarptautinį veikimą.

Pasikalbėjimas su Leninu.

Stockholmas, 12. IV. (LTB).

W. T. B. įgaliotinis Stockholme praneša apie jo pasikalbėjimą, įvykusį neseniai su Leninu: Leninas pastebėjo, kad jis klaidingai supratęs laiką iki pasaulio revoliucijai; ankščiau, per 10 metų, gali būti, jis ateisias. Šis laukimo laikas būtų Rusijai perilgas. Negali būti ligiau užtęstas tos katastrofos įvykimas. Tam tikslui turėtų kuogreičiausia būti sutvarkytas susisiekimas ir parūpinta geležinkelių medžiaga. Tam būtų pageidaujami vokiečių inžinieriai ir vokiečių lokomotyvai.

Kiek Vokietija gavo iš Amerikos maisto.

Rotterdamas, 14. IV. (LTB).

Iš Amerikos maisto, kuris laivais tiesiog plaukia į vokiečių uostus, iki šioliai atvežta iš Rotterdamo į Vokietiją iškrovimui ant geležinkelių ir upių kelių 5.500 tonų lašinių, 1.200 taukų ir 100.000 dėžučių pieno.

Žinios iš Lietuvos.

Ministerio pirmininko Sleževičiaus pranešimas Mariampolėje. Iš tikrųjų šaltinių patiriame, jog Ministeris Pirmininkas p. M. Sleževičius žada antrąją Velykų dieną, balandžio 21 d. atsilankyti Mariampolėje ir padaryti pranešimą apie bendrą šių dienų politinį stovį Lietuvoje.

Mariampoliečiai mums praneša, jog susirinkimui vieta skiriama «Ziburio» salėje.

Baisiogala. Vokiečiai žiauriai šeiminkauja. Dienos laiku atiminėja iš ūkininkų mėsą ir kitus valgomus daiktus, šaudo naminius paukščius, atiminėja arklius. Naktimis laužiasi į tvartus, vagia kiaules ir karves. Zmonės dejuoja ir skundžiasi. Iš Baisiogalos ir kitų dvarų gabena nekultas avižas ir šeria ant stoties arklius, kurie daugiau sumina, negu suėda. Zmonės apie Baisiogalą džiaugiasi pasiliosavę iš bolševikų, bet aimanuoja pakliuvę po vokiečiais.

Radviliškis. Zmonės visi džiaugiasi sulaukę lietuvių kariuomenės ir pasiliosavę nuo bolševikų. Jaunieji rašosi į kariuomenę, vyresnieji deda aukas. Bolševikams paskutines dienas begyvenant Radviliškyje per mitingus visi šaukė: šalin bolševikus. Ypač įkyrėjo bolševikai darbininkams. Bėgdami iš Radviliškio bolševikai išsivežė šesis vagonus nuo žmonių surekvizuotų kviečių; tik vagoną pavyko geležinkelininkams atimti.

Grinkiškis. Zmonės visi žada kuo galėdami prisidėti prie krašto gynimo, nors ir nedaug bolševikų pyragų ragavo. Ukininkai degtinę dabar varo, bravorų pilna. Net pas kunigą rado bravorą. Protokolus siunčia į Kedainius, bet pabaudos neuždėda jokios. Sugauta buvo 7 degtindariai, bet ligi šiol nenubausti, tie patys vėl degtinę varo.

Lietuva.

Sėda. Paliuosavus nuo bolševikų Sėdą, pradėjo grįžti čion ir vokiečių valdžia. Tveria vietose «Ortskomandanturas». Į Sėdą atsiuntė 10 žandarų. Kokiems tikslams nežinia. Zmonės nerimauja ir bijosi, kad vokiečiai vel neužviešpatautų. Sėdos vokiečių komendantas offizierstelfretter Nausk tiesiok plešia žmonės. Jis pardavė sėmenis, kurios priklausė visam apskričiai. Už ta ir kitus prasižengimus buvo ptrauktas teisman vokiečių valdžios Liepojuje, bet teismas žinoma, pateisino. Vokiečių kareivių vadas (kurie stovi Sėdoj) pats plėšo išliptus gatvėse įsakymus Lietuvių komendantui. Iš vokiečių intendantūros Liepojuje yra atsiųstas inspektorius Biakovski, (turi savo kareivius). Jis duoda teisės žydui supirkinėti maisto produktus ir pašarą išvežimui į Skuodą o iš ten į Liepoją. Lietuvių komendantas užprotestavo, bet nieko nepagelbėjo. Vokiečiai atsakė kad atsiųsą bronevikus kurie privers išduoti supirktą maistą.

Pirmose dienose kovo mėn, Lietuvių komendantas įsakė Skuode valyti gatvės. Gyventojai, (bemaž visi žydai), įsakymo nepildė. Tuomet komendantas uždėjo piniginę pabaudą 23.000 markių. Tą pačią dieną kaip tik grįžo iš fronto vokiečių kareiviai, kurie turėjo 5 kulkosvydžius. Jie save vadina bolševikais. Tuomet žydai nugirdę tuos kareivius (nužiu-rint į tai, kad degtinė buvo užginta pardavinėti komendantui) ir praše jų, kad jie nusinkluotų lietuvius.

Vokiečiai jau buvo pastatę kulkosvydžius. Bet Lietuvos kariuomenė taip buvo suorganizuota, kad vokiečiai pabugo ir šaudydami viršun išvažiavo iš miesto, paskui juos nuginklavo pats stoties vokiečių «Nachkomendantas», tai vienintelis žmogus Šėdos apskrityje, su kuriuo vietinė Lietuvos valdžia gali dirbti kontakte.

Sumanymas arklių gabenimo Prūsosna.

Man kaip Lietuvos sunui, labai rūpi Lietuvos dabartis ir atėitis, Taigi ir nenukenčiu ši bei tą nerašęs arba nemašęs. Pagalios mano mąstymas privedė mane prie persitikrinimo, kad gal geru daktu būtų manes paklausti.

Kada aš, prieš karą, apsilankydavau Raseinių šv. Jono parodose tai patėmydavau, kad čion ūkininkai privesdavo ivairiu rūšių arklių; visi jie labai puikiai atrodydavo, taip kad net aki žavėdavo. Ir tiesiog džiaugdavosi mano širdis, matant toki brangų tėvynės turtą. Bet 1914 metuose virto kitaip. Prasidėjo karas, prasidėjo mobilizacija žmonių ir rekvizicija arklių. Pradėjo žmonės nerimauti, kad jų gyvulius gali valdžia paimti ir pradėjo visokiais būdais tą puikuji, turtą naikinti, iš baimės, kad valdžia nepaimtu. Ir ta pati melodija dar šandiena tebegrojama ir nieks nesirūpina užbėgti jai už akių. Arkliai i užrubežius kaip ėjo, taip ir eina, o Lietuva liekasi kas kart blogesneme padėjime: nėra karėivijai gerų arklių, nėra ir pas ūkininkus veislinių gyvulių ir tokiame atvejuje Lietuvai, kaipo ūkio šaliai, priseina vien tik regitavimas. O ūkininkams kas rūpi; jiems kad tik daugiau drebolinių surinkus, o kad tos ostmarkes nėra jokiais turtas, jiems nei galvon neina. Man rodosi, kad mūsų milicija neužkenks tam pavojingui gabenimui arklių i užrubeži, o delto reikia elgtis kitokių būdu. Reikėtu mūsų valdžiai kuogreičiausiai sudaryti «Arklių apdraudimo komisija» ir tegul kiekvienas ūkininkas už savo arkli užsimokėtu apdraudimo mokesti valdžiai, palei arklio brangumą. Tuomet iš tu pinigų valdžia galėtu pilnai apmokėti už kiekvieną rekvizuotą arkli ir tuomet nebaugi būtų žmonėms rekvizicija nes gautu pilną atlyginimą, o valdžia surinktu geresnių arklių ir tada būtų vilkas sotus ir avis ciela.

Juozas Valančius.

Lietuvos Prezidentas.

Lietuvos valstybės prezidentas A. Smetona yra gimęs 1874 m. rugpiučio mėn. 10 d. Uvulenio sodžiuje, Vadoklių parapijoje, Ukmergės apskrityje. Pradinę mokyklą išėjo Taujėnuose. Pasimokinę toliau įstojo i trečiąją klesą Palangos progimnazijos. Baigęs ten 4 klesas persikėlė i Mintaujos gimnaziją. Čionai iš aštuntos klesos buvo prašilintas del maldos. Mat rusų valdžia reikalavo, kad lietuviai melstusi rusiškai. Smetona išvažiavo i Petrąpilį ir švietimo ministeriui leidus įstojo tenai i aštuntąją klesą. Baigęs gimnaziją 1897 m. įstojo i Petrąpilės universitetą, teisių skyrių. Iš universiteto du kartu buvo prašalintas. Pirmą kartą užtai, kad drauge su kitais studentais šventė vasario 8 d. universiteto įsteigimo šventę, antra kartą žandarmui Vonseckui sukėlus Lietuvoje bylą prieš lietuvius. Smetona tuomet buvo areštuotas ir dvi savaiti išbuvo Viborgo tvirtovėje. Universitetą baigė 1907 metais. Apsigyvenęs Vilniuje tarnavo žemės banke, drauge gi dirbo lietuvių visuomenės darbą. Drauge su kun. Tumu įsteigė ir leidė laikraštį «Viltį». Paskui leidė laikraštį «Vairą». Užėmus vokiečiams Lietuvą darbavosi kaipo pirmininkas Lietuvos komiteto nukentėjusiems del karo šelpti. Užėjus patogiam laikui kėlė Lietuvos nepriklausomybės klausimą, su tais reikalais važinėjo Svaicarijon, Vokietijon, daugiausiai pasidarbavo sušaukimu Lietuvos konferencijos Vilniuje. Kuomet buvo išrinkta per konferenciją Lietuvos Taryba, tapo jos pirmininku, dabar gi išrinktas Lietuvos valstybės prezidentu.

Kariuomenės šaukiamosios instrukcijos.

Mūsų tėvynė reikalauja tvirtos ir rimtos pagalbos. Lietuvos sūnūs privalo ją ginti ir padėti jai žengti laisvės ir nepriklausomybės ateitin. Tėvynę iš visų pusių apsiatė prieš-

ninkai, kurie visomus išgalėmis stengiasi mūsų kraštą užgrobti ir paimti jo maistą. Mūsų tėvynėi gresia bado ir vergovės pavojus. Delto Krašto Apsaugos Ministerija pasiryžo šaukti naujokus i Lietuvos Armijos eiles.

Apskrities viršininkas šaukia vyrus kariuomenėn apskrities sienose, laikydamasis šios instrukcijos:

I. Sudaroma tam tikra šaukimo Komisija, kuri turi priruošti pirmoje eilėje sąrašus visų vyrų, gimusiųjų 1897 ir 1898 metais, kuriems ligi m. sausio 1 d. suėjo 20 ir 21 m.

II. Paliuosuojami šie:

1) Vienintėliai tinkami darbui sūnus, kurių tėvai turi daugiau ne 55 m. arba del silpuos sveikatos netinka darbui, arba motina našlė, jei jaunesnysis brolis netur 17 metų.

2) Vienintėlis tinkamas darbui brolis prie brolių ir seserų-našlaičių, jei jaunesniam broliui nesukoko 17 metų.

3) Vienintėlis tinkamas darbui anukas prie senelių, neturinčių tinkamų darbui sūnų ar anukų, kuriems būtų suėję 17 metų.

4) Jeigu šeimyna susideda iš netinkamų darbui asmenų ia dviejų šaukiamų brolių, tai paliuosuojamas jaunesnysis.

5) Vidurinių mokyklų moksleiviai, kurie įstojo mokyklon ligi 1919 m. sausio 1 d.

6) Liaudies ir vidurinių mokyklų mokytojai, kurie šiuo metu mokytojauja ne mažiau, kaip 5 mėnesius.

Pastaba. Buvusieji kitų armijų Lietuvos piliečiai karininkai, paoficeriai ir valdininkai nepaliuosuojami.

III. Paliuosavimo nustatymai:

1) Posūniai prie patėvio arba močekos laikomi tikrais sūnūmis.

2) Magometaniško tikėjimo šeimynose, kuris leidžia daug žmonių, visi vieno tėvo vaikais laikomi tikrais sūnūmis.

3) Sūnūs nevedusių tėvų turi lygias teises su kitais.

IV. Tinkamais darbui laikomi šeimynose tik vyrai nur 17 ligi 55 metų, išskiriant:

1) Visiška netinkamus darbui del sužėdimu arba ligotus.

2) Nežinomai atskiryčius nuo šeimynos daugiau kaip 3 metai.

3) Tarnaujančius kariuomenėje (savonarius).

V. Priėmimo Komisija susideda iš pirmininko karininko, Apsaugos Ministerijos paskirto, ir narių: apskrities komiteto atstovo, apskrities viršininko, gydytojo ir vieno nario nuo šaukiamajo valsčiaus komiteto arba miestų savivaldybės. Priėmimo Komisiją sušaukia Apsaugos Ministerijos atstovas.

VI. Apskrities viršininkas rūpinasi:

1) Šaukimo sąrašų sustatymu ir patikrinimu.

2) Paliuosavimo paliudymų priėmimu.

Pastaba. Paliuosavimo paliudymą išduoda priėmimo Komisija.

3) Skundų del neteisėtai pašauktų peržiūrėjimu. Atsiradus nesusipratimams, visa medžiaga siunčiama Apsaugos Ministerijon.

4) Apskričių padalinimu i sritis po kelis valsčius arba parapijas. Miesteliai, kurie turi savivaldybes laikomi atskirais valsčiais.

5) Nustato srityje priėmimo vietą ir paskiria laiką.

Pastaba. Jei šaukimo Komisija nesuspės atlikti savo darbų ligi pašaukimo dienos tai tą kartą priėmimo Komisija veikia paraleliai šaukimo Komisijai.

VII. Sąrašai.

1) Valsčių (parapijų) Komitetai, miestelių ir miestų savivaldybės sudaro sąrašus vyrų, gimusiųjų anksčiau nurodytais metais, ir pristato apskrities viršininkui.

2) Sąrašuose nurodoma: pavardė, vardas, gimimo metai, mėnuo ir diena, tikyba, užsiėmimas, ar moka rašyti, kokį mokslą išėjęs, vieta nuolatinio gyvenimo ir šeimynos sudėtis (nurodyti amžius ir lytis).

Pastaba. Sudarant sąrašus, naudotis bažnytinėmis giminės metrikomis, vokiečių gyventojų sąrašais, pasais, kokiais nors kitais dokumentais ir paviršutine išvaizda.

VIII. Visi, kurie gali būti paliuosuoti (punktais 1, 2, 3, 4), tur pasirupinti paliudymu nuo vietinių organizacijų, esančių Vyriausybės

žinioje, arba Vyriausybės istaigų ir atvykti su juo šaukimo dienoje i paskirtas vietas. Mokyklos pristato šaukimo Komisijai moksleivių ir mokytojų sąrašus, kurie (punktais 5, 6) paliuosuojami.

Pastaba. Sąrašuose turi but nurodyta klasė, nuolatinio gyvenimo vieta ir metai.

IX. Kas iš gimusiųjų 1897 ir 1898 m. vyrų savo taiku ir vietoje nestos, bus baudžiamas.

J. Vileišis

Ministerio-Pirmininko Pavaduotojas
Vidaus Reikalų Ministeris.

M. Velykis

Krašto Apsaugos Ministeris.

Ministerių Kabineto pirmfa
1919 m. vasario mėn. 10 d.

Vyskupas Mirijielius.

(T a s a).
(Žiurek num. 15).

Valandžiukei laiko praėjus, vyskupas sėdosi pusryčiauti už to pat stalo už kurio vakar sėdėjo Žan Valžanas;

Jis tik ką norėjo keltis nuo stalo, kaip i duris kas tai pasibaldė.

— Įeikit, atsiliepė vyskupas.

Duris atsivėrė. Tris žmonės laike už apikaklės ketvirtą. Tris—tai buvo žemsargiai, ketvirtas—Žan Valžanas.

Vyskupas, su pilna linksmybe, prisiartino prie stovinčiųjų,

— A, tai jūs!—prašneko jis žiūrėdamas i Žan Valžaną.—Labai malonu man jus matyt. Klausykit, juk tik aš jums padovanojau tą sidabrą, kaip ir visą likusį. Dėlko jūs tad nepaėmėt viską, kas ten buvo?

Žan Valžanas pakėlęs akis pažiūrėjo i vyskupą su tokiu veidu, kurio negali perduot nei joks žmogiškas liežuvis.

— Tai šiš žmogus teisybę sakė, jūsų šventenybė?—paklausė viens iš žemsargių.—Mes sutikom jį; jis turėjo paveikslą pabėgėlio. Mes sulaukėm jį ir radom sidabrą...

— ...vyskupas šypsodamasis—...vyskupo senis—kunigas, kuris...pernakvot? O jūs atvedėt jį šia? To tai nesuprantu.

— Tai mes galime jį paleist?

— Linoma,—atsakė vyskupas.

Žan Valžaną žemsargiai paleido iš savo nagų.

— Ar iš teisybės mane paleido?—prabilo jis lyg be balso, kaip kalbą žmones tiktai sapne.

— Taip, tavę paleidžia, lyg tu negirdėjai?—atsakė viens iš žemsargių.

— Prieteliau mano,—atsigrėžė i jį vyskupas,—pirm negu jūs išeisit, paimkit gi savo liktorius. Štai jie.

Priėjo jis prie pečiaus, paėmęs liktorius, padavė juos Žan Valžanui.

Drebėdamas visu kūnu, pagriebė liktorius ir nežinodamas ką daryt, ką sakyt žiūrėjo i juos.

— Eikit su Dievu!—pasakė jam vyskupas.—Dar, mano drauge, jeigu jūs dar kartą ateisit, tai jūs per sodą galit neit. Jūs tiesiog galit ateit ir išeit per duris. Jos dieną ir naktį tik ant sklendės užsidaro.

Potam atsigrėžęs i žemsargius prabilo:

— Jūs galit eit.

Zemsargiai išėjo. Žan Valžanas jautėsi, kad jis arti prie nuomirio (apmirimo).

Priėjęs prie jo vyskupas, patytomis prašneko:

— Niekad neužmirškite savo prisizadėjimo; jūs davėt žodį išleist tuos piningus ant to kad pasidaryt geru žmogum.

Neatsimėdamas nei jokių prisizadėjimų Žan Valžanas nustebo. Šituos žodžius vyskupas ištare su koku tai paaugštiniu. Jis tęsė toliaus:

— Žan Valžanai, broli mano, nuo dabar jūs perstosit darę blogą, ir iženget i begalinį gerą. Aš gi pirkau nuo jūsų dūšią. Išvarau iš jos dvasią tamsybės ir atiduodu ją Dievui.

Victoras Hugo.

Redaktorius: Redakcijos Komisija.